Štvrtok 17. septembra 2020

P9_TA(2020)0232

Situácia v Rusku, otrava Alexeja Navaľného

Uznesenie Európskeho parlamentu zo 17. septembra 2020 o situácii v Rusku: otrávenie Alexeja Navaľného (2020/2777(RSP))

(2021/C 385/13)

Európsky parlament,

— so zreteľom na svoje predchádzajúce uznesenia o Rusku,

— so zreteľom na Dohovor o ochrane ľudských práv a základných slobôd,

— so zreteľom na ústavu Ruskej federácie, a najmä na jej článok 2 a konkrétne článok 29, ktorým sa chráni sloboda prejavu, a na medzinárodné záväzky v oblasti ľudských práv, ktoré sa Rusko zaviazalo plniť ako člen Rady Európy, Organizácie pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe (OBSE) a OSN,

— so zreteľom na vyhlásenie vysokého predstaviteľa Únie pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku v mene EÚ z 3. septembra 2020 o otrávení Alexeja Navaľného,

— so zreteľom na vyhlásenia podpredsedu Komisie/vysokého predstaviteľa Únie pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku (PK/VP) z 24. augusta a z 2. septembra 2020 o otrávení Alexeja Navaľného,

— so zreteľom na vyhlásenie vysokej komisárky OSN pre ľudské práva Michelle Bacheletovej z 8. septembra 2020, v ktorom žiada o nezávislé vyšetrenie otrávenia Alexeja Navaľného,

— so zreteľom na vyhlásenie ministrov zahraničných vecí skupiny G7 z 8. septembra 2020 o otrávení Alexeja Navaľného,

— so zreteľom na Dohovor o zákaze vývoja, výroby, hromadenia a použitia chemických zbraní a o ich zničení (ďalej len „Dohovor o chemických zbraniach“), ktorým sa zakazuje použitie, vývoj, výroba, hromadenie a presun chemických zbraní,

— so zreteľom na jednomyseľné prijatie rozhodnutí C-24/DEC.4 a C-24/ DEC.5 na 24. zasadnutí konferencie zmluvných štátov Dohovoru o chemických zbraniach 27. novembra 2019, na základe ktorých sa organofosforové nervovo paralytické látky zo skupiny Novičok zaradili do zoznamu 1 prílohy o chemických látkach Dohovoru, a so zreteľom na nadobudnutie účinnosti týchto rozhodnutí 7. júna 2020,

— so zreteľom na vyhlásenie nemocnice Charité – Universitätsmedizin Berlin z 24. augusta 2020, v ktorom sa uvádza, že Alexej Navaľnyj sa stal obeťou otravy chemickou nervovo paralytickou látkou,

— so zreteľom na vyhlásenie nemeckej spolkovej vlády z 2. septembra 2020, v ktorom naliehavo vyzýva ruskú vládu, aby vydala vyhlásenie o tomto incidente a aby čo najdôraznejšie tento útok odsúdila,

— so zreteľom na vyhlásenie generálneho riaditeľa Organizácie pre zákaz chemických zbraní (OPCW) z 3. septembra 2020 o obvineniach z použitia chemických zbraní proti Alexejovi Navaľnému, v ktorom sa zdôrazňuje, že „podľa Dohovoru o chemických zbraniach sa akékoľvek otrávenie jednotlivca použitím nervovo paralytickej látky považuje za použitie chemických zbraní“,

— so zreteľom na článok 5 Všeobecnej deklarácie ľudských práv a článok 7 Medzinárodného paktu o občianskych a politických právach, ktoré oba ustanovujú, že nikto nesmie byť vystavený mučeniu ani krutému, neľudskému alebo ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu, a ktorých je Ruská federácia zmluvnou stranou,

— so zreteľom na Deklaráciu o práve a povinnosti jednotlivcov, skupín a orgánov spoločnosti podporovať a chrániť všeobecne uznávané ľudské práva a základné slobody, ktorú Valné zhromaždenie OSN prijalo 9. decembra 1998,

— so zreteľom na článok 132 ods. 2 a 4 rokovacieho poriadku,

A. keďže Alexej Navaľnyj, vedúci ruský opozičný politik, právnik, bloger a protikorupčný aktivista, odhalil mnohé korupčné kauzy, ktoré sa týkali firemných podnikov a ruských politikov, viedol niekoľko verejných protestov naprieč Ruskom a stal sa jedným z mála skutočných lídrov ruskej opozície; keďže už v minulosti bol zadržiavaný, zatknutý a odsúdený v snahe zastaviť jeho politickú a verejnú činnosť; keďže Európsky súd pre ľudské práva vyhlásil viacero týchto postupov za nekalé a proti zásadám spravodlivého procesu; keďže v roku 2017 Alexeja Navaľného fyzicky napadli zdravotníckym dezinfekčným prostriedkom, po ktorom skoro oslepol, a v roku 2019 sa ho údajne počas výkonu väzby pokúsili otráviť; keďže ani v jednom z týchto prípadov neboli páchatelia potrestaní;

B. keďže Alexej Navaľnyj upadol 20. augusta 2020 na palube lietadla počas ruského vnútroštátneho letu do kómy, bol prevezený do nemocnice v ruskom meste Omsk a na žiadosť svojej rodiny bol od 22. augusta 2020 liečený v nemocnici Charité v Berlíne;

C. keďže k pokusu o vraždu Alexeja Navaľného došlo pred začiatkom ruských komunálnych a regionálnych volieb, ktoré sa konali 13. septembra 2020 a v ktorých sa Alexej Navaľnyj a jeho tím aktívne zapájali do zavádzania stratégie „inteligentného hlasovania“ s cieľom poraziť kandidátov Putinovho režimu; keďže to vrhá mimoriadne znepokojujúce svetlo na stav demokracie, základné slobody a ľudské práva v krajine;

D. keďže krátko pred pokusom o otrávenie bol Alexej Navaľnyj v Novosibirsku a Tomsku, kde vyšetroval prípady korupcie medzi miestnymi guvernérmi; keďže Alexej Navaľnyj prostredníctvom svojich protikorupčných činností v regiónoch zvýšil informovanosť miestnej verejnosti o takýchto prípadoch, čím sa zvýšila účasť na regionálnych voľbách a zmobilizovala opozícia; keďže Alexej Navaľnyj vytvoril systém 40 regionálnych kancelárií v celej krajine, ktoré trvalo kontrolujú miestne orgány, ale sú tiež vystavené zastrašovaniu a prenasledovaniu zo strany ruských orgánov;

E. keďže Alexej Navaľnyj vyjadril silnú podporu demonštrantom v Chabarovsku a v Bielorusku a považoval zmeny v Bielorusku za inšpiráciu pre ruský ľud;

F. keďže politické vraždy a otravy v Rusku sú systémovými nástrojmi režimu, ktorý úmyselne útočí na opozíciu; keďže neochota orgánov dôkladne vyšetriť politicky motivované vraždy alebo pokusy o vraždu Anny Politkovskej, Borisa Nemcova, Sergeja Protazanova, Vladimira Kara-Murzu a iných to ešte viac zhoršuje; keďže predstavitelia opozície systematicky čelia slovným útokom, kampaniam ad hominem a dehumanizácii zo strany vlády a provládnych médií;

G. keďže tento nedávny pokus o vraždu je iba najnovším príkladom veľmi vážneho porušovania ochrany ľudských práv a rešpektovania spoločne dohodnutých demokratických zásad a zásady právneho štátu v Ruskej federácii;

H. keďže táto prebiehajúca represia spoločenského nesúhlasu je posilnená beztrestnosťou polície a bezpečnostných síl, ako aj neochotou súdov trestne stíhať páchateľov týchto trestných činov, ktorí nielenže zostávajú nepotrestaní, ale Kremeľ ich za to aj odmeňuje;

I. keďže podľa známej ruskej organizácie pre ľudské práva Memorial je v Ruskej federácii viac ako 300 politických a náboženských väzňov; keďže EÚ prejavuje solidaritu so všetkými disidentmi a ruským ľudom, ktorí napriek ohrozeniu ich slobody a životov a tlaku zo strany Kremľa a ruských orgánov naďalej bojujú za slobodu, ľudské práva a demokraciu;

J. keďže politicky motivované vraždy a pokusy o vraždy zo strany ruskej tajnej služby majú priamy vplyv na vnútornú bezpečnosť EÚ;

Štvrtok 17. septembra 2020

K. keďže nemocnica Charité – Universitätsmedizin Berlin dospela k záveru, že Alexeja Navaľného otrávili nervovo paralytickou látkou zo skupiny Novičok, ktorá je skupinou vojenských nervovo paralytických látok, ktoré vyvinul Sovietsky zväz a Ruská federácia; keďže toto zistenie potvrdilo špecializované laboratórium nemeckých ozbrojených síl a viaceré nezávislé laboratóriá; keďže nervovo paralytická látka zo skupiny Novičok bola na území EÚ naposledy použitá v marci 2018, a to v prípade útoku na bývalého agenta ruskej spravodajskej služby Sergeja Skripaľa a jeho dcéru Juliu v Salisbury v Spojenom kráľovstve, ktorého náhodnou obeťou sa stala aj obyvateľka mesta Amesbury Dawn Sturgess;

L. keďže ruskí lekári ako prví liečili Alexeja Navaľného na otravu, no neskôr tvrdili, že v jeho tele sa nenašli žiadne stopy po otrave, a pokúsili sa zabrániť jeho prevozu z krajiny, a keďže ruské orgány odmietajú akékoľvek spojenie s týmto incidentom;

M. keďže nervovo paralytická látka zo skupiny Novičok je nástrojom, ktorý bol vyvinutý a je dostupný iba pre vojenské štruktúry a tajné služby v Rusku; keďže takéto látky sú regulované ruskými právnymi predpismi; keďže nervovo paralytická látka zo skupiny Novičok je chemickou zbraňou, ktorú možno vyvinúť len vo vojenských laboratóriách vo vlastníctve štátu a ktorú nemôžu nadobudnúť súkromné osoby; keďže v takom prípade ide o porušenie medzinárodných právnych záväzkov Ruska;

N. keďže Rada vyzvala ruské orgány, aby dôkladne vyšetrili pokus o vraždu Alexeja Navaľného, vyzvala k spoločnej medzinárodnej reakcii a vyhradila si právo prijať vhodné opatrenia vrátane reštriktívnych opatrení;

O. keďže podľa Dohovoru o chemických zbraniach sa akékoľvek otrávenie jednotlivca za použitia nervovo paralytickej látky považuje za použitie chemických zbraní a keďže použitie chemických zbraní kýmkoľvek za akýchkoľvek okolností predstavuje závažné porušenie medzinárodného práva a medzinárodných noriem v oblasti ľudských práv; keďže po jednomyseľnom prijatí dvoch návrhov v tomto zmysle, z ktorých jeden bol predložený Ruskou federáciou, bol novičok zaradený do zoznamu kontrolovaných látok Dohovoru o chemických zbraniach, a preto podlieha najprísnejším usmerneniam o kontrole podľa Dohovoru;

P. keďže práva na slobodu myslenia a prejavu, združovania a pokojného zhromažďovania sú zakotvené v ústave Ruskej federácie;

Q. keďže ruské štátom kontrolované informačné kanály sa snažia zbaviť ruské orgány zodpovednosti za pokus o atentát na Alexeja Navaľného šírením dezinformácií a odkláňaním pozornosti od neustáleho porušovania demokracie, právneho štátu, základných slobôd a ľudských práv v Ruskej federácii;

R. keďže regionálne voľby v Rusku, ktoré sa konali 13. septembra 2020, vyústili do rekordného počtu sťažností týkajúcich sa falšovania výsledkov; keďže v mestách, v ktorých bol Alexej Navaľný prítomný pred pokusom o otravu (Novosibirsk a Tomsk), sa jeho inteligentný volebný systém ukázal ako účinný a pomohol poraziť Putinových kandidátov;

S. keďže Európsky parlament dospel k oficiálnemu záveru, že Rusko nemôže byť ďalej považované za strategického partnera, aj z dôvodu nepriateľskej zahraničnej politiky, ku ktorej patria vojenské zásahy a nelegálna okupácia v krajinách tretieho sveta;

1. dôrazne odsudzuje pokus o vraždu Alexeja Navaľného a vyjadruje hlboké znepokojenie nad opakovaným používaním chemických nervovo paralytických látok proti ruským občanom;

2. pripomína, že použitie chemických zbraní za akýchkoľvek okolností predstavuje podľa medzinárodného práva, najmä podľa Dohovoru o chemických zbraniach, odsúdeniahodný trestný čin;

3. zdôrazňuje, že tento pokus o vraždu Alexeja Navaľného je súčasťou systematického úsilia umlčať jeho a ďalších disidentov, odradiť ich od ďalšieho odhaľovania závažnej korupcie v režime a celkovo odradiť akúkoľvek politickú opozíciu v krajine, najmä s cieľom ovplyvniť komunálne a regionálne doplňovacie voľby v Rusku, ktoré sa uskutočnili 11. až 13. septembra 2020;

4. opätovne zdôrazňuje, že prípad Alexeja Navaľného je jedným z prvkov širšej ruskej politiky zameranej na represívne vnútorné politiky a agresívne opatrenia na celom svete, šírenie nestability a chaosu, obnovenie vlastnej sféry vplyvu a dominantného postavenia a oslabenie medzinárodného poriadku založeného na pravidlách;

5. požaduje okamžité začatie medzinárodného vyšetrovania (so zapojením EÚ, OSN, Rady Európy, ich spojencov a OPCW) a zdôrazňuje svoje odhodlanie prispieť k takémuto vyšetrovaniu; vyzýva organizáciu OPCW, aby začala dôkladné vyšetrovanie porušovania medzinárodných záväzkov Ruska v oblasti chemických zbraní; vyzýva ruské orgány, aby plne spolupracovali s organizáciou OPCW s cieľom zabezpečiť nestranné medzinárodné vyšetrovanie a vyvodiť zodpovednosť voči osobám, ktoré sú zodpovedné za trestný čin spáchaný proti Alexejovi Navaľnému;

6. vyzýva Radu pre zahraničné veci, aby na svojom zasadnutí 21. septembra 2020 zaujala v tejto záležitosti aktívny postoj; žiada, aby EÚ čo najskôr vypracovala zoznam ambicióznych reštriktívnych opatrení voči Rusku a posilnila svoje existujúce sankcie voči Rusku; naliehavo žiada zavedenie sankčných mechanizmov, ktoré umožnia zber a zmrazenie európskych aktív skorumpovaných jednotlivcov v súlade so zisteniami protikorupčnej nadácie Alexeja Navaľného;

7. vyzýva ruské orgány, aby ukončili obťažovanie, zastrašovanie, násilie a represie voči svojim politickým oponentom tým, že skoncujú s prevládajúcou klímou beztrestnosti, ktorá už zapríčinila smrť mnohých novinárov, obhajcov ľudských práv a opozičných politikov; zdôrazňuje, že je potrebné zabezpečiť, aby tieto osoby mohli vykonávať svoje legitímne a užitočné činnosti bez akéhokoľvek zasahovania a bez obáv o svoj život či život svojich rodinných príslušníkov a priateľov;

8. vyzýva EÚ, aby naďalej požadovala, aby Rusko zrušilo alebo zmenilo všetky zákony, ktoré nie sú v súlade s medzinárodnými normami, vrátane nezákonne prijatých nedávnych zmien ruskej ústavy a jej právneho rámca pre voľby a právnych predpisov o zahraničných agentoch a nežiaducich organizáciách s cieľom podporiť pluralizmus a slobodné a spravodlivé voľby a vytvoriť rovnaké podmienky pre opozičných kandidátov;

9. vyjadruje solidaritu s demokratickými silami v Rusku, ktoré zastávajú otvorenú a slobodnú spoločnosť, a podporu jednotlivcom a organizáciám, ktoré sú cieľom útokov a utláčania;

10. zdôrazňuje povinnosť Ruskej federácie ako člena Bezpečnostnej rady OSN dodržiavať medzinárodné právo a príslušné dohody a dohovory a plne dodržiavať svoje medzinárodné záväzky vrátane spolupráce s organizáciou OPCW pri vyšetrovaní akéhokoľvek porušenia Dohovoru o chemických zbraniach;

11. vyzýva Ruskú federáciu, aby sa naliehavo zaoberala otázkami, ktoré vznieslo medzinárodné spoločenstvo, a aby organizácii OPCW okamžite predložila úplné a kompletné informácie o svojom programe Novičok;

12. zdôrazňuje, že Ruská federácia sa ako člen Rady Európy a OBSE zaviazala dodržiavať základné slobody, ľudské práva a zásady právneho štátu zakotvené v Európskom dohovore o ľudských právach a Medzinárodnom pakte o občianskych a politických právach;

13. vyzýva PK/VP a Európsku službu pre vonkajšiu činnosť, aby zabezpečili, že všetky prípady osôb stíhaných z politických dôvodov budú predložené na konzultáciách EÚ a Ruska o ľudských právach, keď sa tieto konzultácie obnovia, a aby formálne požiadali o to, aby zástupcovia Ruska v týchto konzultáciách odpovedali v každom prípade; vyzýva predsedov Rady a Komisie a PK/VP, aby aj naďalej pozorne sledovali takéto prípady, aby tieto otázky predkladali v rôznych formátoch a na rôznych stretnutiach s Ruskom a aby informovali Európsky parlament o rokovaniach s ruskými orgánmi;

14. vyzýva členské štáty, aby koordinovali svoje pozície voči Rusku a na bilaterálnych a multilaterálnych fórach s ruskými orgánmi vystupovali jednotne;

15. opätovne zdôrazňuje, že je nanajvýš naliehavé začať dôkladné a strategické prehodnotenie vzťahov EÚ s Ruskom, ktoré by zahŕňalo tieto zásady:

a) vyzvať PK/VP, aby preskúmala politiku EÚ voči Rusku a päť hlavných zásad pre vzťahy EÚ s Ruskom a vypracovala novú komplexnú stratégiu, ktorá bude podmienená ďalším vývojom v oblasti demokracie, právneho štátu a dodržiavania ľudských práv zo strany ruského vedenia a orgánov;

b) vyzvať členské štáty, aby naďalej izolovali Rusko na medzinárodných fórach (ako napríklad G7 a iné formáty) a kriticky prehodnotili spoluprácu EÚ s Ruskom prostredníctvom rôznych platforiem zahraničnej politiky;

c) vyzvať Radu, aby uprednostnila schválenie mechanizmu sankcií EÚ v oblasti ľudských práv na spôsob tzv. Magnitského zákona a jeho vykonávanie v blízkej budúcnosti, ktoré bude zahŕňať zoznam osôb a mohlo by zahŕňať aj odvetvové sankcie zamerané na ruský režim;

d) vzhľadom na prípad Navaľného opätovne potvrdzuje svoju predchádzajúcu pozíciu v súvislosti so zastavením projektu Nord Stream 2;

e) vyzvať Radu, aby prijala stratégiu EÚ na podporu ruských disidentov, mimovládnych organizácií a organizácií občianskej spoločnosti a nezávislých médií/reportérov, pričom v plnej miere využije mechanizmy obhajcu ľudských práv, vytvorí ďalšie príležitosti pre mladých Rusov na štúdium v EÚ a pomôže pri otvorení ruskej univerzity v exile v jednom z členských štátov;

f) vyzvať Radu, aby okamžite začala s prípravami a prijala stratégiu EÚ pre budúce vzťahy s demokratickým Ruskom vrátane širokej ponuky stimulov a podmienok v záujme posilnenia domácich tendencií k slobode a demokracii;

16. poveruje svojho predsedu, aby postúpil toto uznesenie podpredsedovi Komisie/vysokému predstaviteľovi Únie pre zahraničné veci a bezpečnostnú politiku, Rade, Komisii, vládam a parlamentom členských štátov, Rade Európy, Organizácii pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe a prezidentovi, vláde a parlamentu Ruskej federácie.